

PROBLEM IZRAELSKO – ARABSKI

1. Powstanie państwa Izrael

Holocaust – termin określający eksterminację Żydów prowadzona przez III Rzeszę zgodnie z koncepcją całkowitego wyniszczenia biologicznego ludności żydowskiej. Metody: zamykanie Żydów w gettach, wyznaczanie głodowych racji żywnościowych, masowe egzekucje, masowe mordy na ludności żydowskiej w obozach śmierci. Ofiarą holocaustu padło około 5 mln Żydów.

a) geneza

- powstanie ideologii syjonistycznej w drugiej połowie XIX w. – koncepcja budowy państwa żydowskiego na terenie Palestyny. Realizacji tego zamiaru podjęła się Światowa Organizacja Żydowska, która powstała w 1897 r.
- na skutek I wojny światowej rozpadło się imperium tureckie. **2.11.1917** r. ogłoszono **deklarację Arthura Balfoura**, która wyrażała poparcie brytyjskie dla „utworzenia narodowej siedziby Żydów w Palestynie”
- 1923 – Wielka Brytania uzyskała mandat Ligi Narodów nad Palestyną i Transjordanią. W dwudziestoleciu międzywojennym Brytyjczycy zgodzili się na kontrolowane osadnictwo żydowskie w Palestynie; w 1938 r. Żydzi stanowili 29% ludności Palestyny. Akcji tej przeciwstawiali się Arabowie.
- 1939 – na konferencji w Londynie podjęto próbę rozwiązania problemu żydowskiego poprzez projekt podziału Palestyny na strefy: żydowską i arabską; zamierzano ograniczyć osadnictwo żydowskie lecz Żydzi odrzucili ten projekt
- 1939 – 1945 – Holocaust narodu żydowskiego wstrząsnął opinią światową.

b) sytuacja po II wojnie światowej

- 1945 – 1946 – fala nielegalnej emigracji żydowskiej do Palestyny i obawa Wielkiej Brytanii przed ograniczeniem praw ludności arabskiej; walki arabsko – żydowskie na terenie Palestyny. Próby wywarcia presji na Wielką Brytanię poprzez zamachy bombowe dokonywane przez organizację terrorystyczną Irgun Zwa'i Leumi (np. zniszczenie hotelu „Król Dawid” w Jerozolimie)
- 1947 – wprowadzenie stanu wojennego w Jerozolimie i przekazanie problemu palestyńskiego pod obrady ONZ
- 1947 (29.11.) – ONZ podjęło decyzję o podziale Palestyny na dwa państwa: (1) żydowskie (2) palestyńskie = arabskie. Zastrzeżenie – Jerozolima i Betlejem zostaną terytoriami międzynarodowymi ze względu na ich znaczenie dla religii chrześcijańskiej, judajskiej i muzułmańskiej. Wielka Brytania miała wycofać swoje wojska do 14 maja 1948 r., gdy wygaśnie mandat Ligi Narodów.
- **14.05.1948** – **proklamowano powstanie państwa Izrael**; premierem został Dawid Ben Gurion; prezydentem Chaim Weizmann. Państwo palestyńskie nie zdążyło powstać.

c) wojna izraelsko – arabska 14.05.1948 – 24.02.1949

Państwa arabskie nie uznały nowopowstałego państwa żydowskiego. Doszło do wybuchu wojny izraelsko arabskiej. Przeciwko Izraelowi wystąpiły: Egipt, Transjordania, Liban, Syria. Najcięższe walki toczyły się na Płw. Synaj i były pomyślne dla Izraela. Wojna zakończyła się podpisaniem zawieszenia broni na wyspie Rhodos. Państwo Izrael powiększyło swój obszar o 1/3; Palestynę podzielono między:

- Transjordanię – Zachodni Brzeg Jordanu
- Egipt – strefa Gazy

- Izrael

d) skutki:

- emigracja Palestyńczyków, którzy osiedlali się w obozach dla uchodźców w krajach arabskich i organizowali palestyński ruch oporu (rozwój terroryzmu palestyńskiego)
- konflikt nie został rozwiązany i pociągnął za sobą dalsze walki zbrojne
- walka państw arabskich z Izraelem o niepodległe państwo palestyńskie stała się jednym z wyznaczników międzynarodowej polityki na Bliskim Wschodzie w drugiej połowie XX w.

2. Wojna o Kanał Sueski 29.10. – 7.11.1956 r.

Na skutek wojny Izrael przyłączył Strefę Gazy, zdobył Płw. Synaj, który zwrócił Egiptowi na skutek mediacji międzynarodowej. Premier Egiptu Gamel Abdel Naser zobowiązał się zdemilitaryzować Synaj. Nad wykonaniem postanowień rozejmu miały czuwać oddziały pokojowe ONZ. Izrael otrzymał dostęp do Cieśniny Akaba.

3. Wojna sześciodniowa 5 – 10.06.1967 r.

- maj 1967 – remilitaryzacja Płw. Synaj – premier Egiptu nakazał wycofanie wojsk ONZ z Synaju
- zawarcie układu między Egiptem Syrią i Jordanią skierowanego przeciwko Izraelowi świadczyło o przygotowywaniu się państw arabskich do wojny
- 5.06. – wybuch konfliktu – Izrael uprzedził atak państw arabskich; w ciągu 6 dni Izrael rozbił armię egipską, syryjską i jordańską oraz zajął:
  - Płw. Synaj kosztem Egiptu
  - Zachodni Brzeg Jordanu i stare miasto w Jerozolimie kosztem Królestwa Jordanii
  - Wzgórza Golan kosztem Syrii
- kraje arabskie potępiły Izrael, zażądały opuszczenia zajętych przez niego terytoriów
- wprowadzenie embarga na eksport ropy naftowej do Izraela, a także krajów, które go poparły w czasie wojny

Kanał Sueski został zamknięty na 7 lat dla ruchu statków; nasilił się terroryzm lecz konflikt nie został rozwiązany.

4. Wojna Jom Kippur 6 – 22.10.1973 r.

Jom Kippur – najważniejsze święto żydowskie = Dzień Pojednania

- 6.10. – niespodziewany atak sił egipsko – syryjskich na Izrael; celem było odzyskanie Wzgórz Golan przez Syrię i Płw. Synaj przez Egipt
- 24.10. – podpisanie zawieszenia broni pod patronatem ONZ przywróciło sytuację sprzed wojny ale konflikt polityczny nie został rozwiązany. Państwa arabskie protestując przeciwko udzieleniu pomocy Izraelowi, podniosły ceny ropy naftowej: 16.10.1973 r. o 70%, a 23.12.1973 o dalsze 128% czym doprowadziły do wybuchu największego kryzysu paliwowego na świecie (1974 – 1976)
- 18.01.1974 – Izrael zgodził się na wycofanie wojsk z zachodniego brzegu Kanału Sueskiego; Kanał został udostępniony dla żeglugi międzynarodowej w 1975 r.
- 1977 – wizyta premiera Egiptu Anwara Sadata w Izraelu – przedstawienie planu pokojowego. Zgodnie z nim Izrael miał się wycofać z terytoriów zajętych podczas wojny sześciodniowej, wyrazić zgodę na powstanie państwa palestyńskiego i zagwarantować granice wszystkich państw regionu.

5. Terroryzm i Organizacja Wyzwolenia Palestyny

a) terroryzm – metoda walki politycznej polegająca na selektywnym bądź kompleksowym stosowaniu przemocy wobec przeciwników politycznych dla uzyskania żądanych celów. Terroryzm jako metodę walki podjęły ugrupowania arabskie po II wojnie światowej (i nie tylko). Terror jest stosowany przeciwko Izraelowi i jego sojusznikom (USA i W. Brytania).

- metody walki – zamachy bombowe, morderstwa polityczne, porywanie samolotów z zakładnikami bądź pojedynczych osób
- organizacje terrorystyczne dążące do zniszczenia Izraela i powstania niepodległej Palestyny:
  - Czarny Wrzesień – najstraszniejszą akcją tej grupy było wymordowanie izraelskiej ekipy olimpijskiej na olimpiadzie w Monachium w 1972 r.
  - Al Fatah = Zwycięstwo – stanowi część OWP
  - Ludowy Front Wyzwolenia Palestyny
  - Hezbollah = Święta Wojna – ostrzeliwali terytorium Izraela z terytorium Libanu
  - Hamas
  - Dżihad

b) Organizacja Wyzwolenia Palestyny (OWP) – powstała w 1964 r.. W jej skład weszły różne organizacje palestyńskie, których celem jest powstanie niepodległej Palestyny i zniszczenie Izraela. Od 1969 do 2005 r. na czele OWP stał Jasir Arafat. W 1974 r. OWP została uznana za reprezentanta narodu palestyńskiego na emigracji przez państwa arabskie, później przez ONZ i ruch państw niezaangażowanych.

Ruch państw niezaangażowanych – ruch państw postkolonialnych Azji i Afryki, które głosiły zasadę nie angażowania się po stronie jakiegokolwiek bloku polityczno – wojskowego (ani USA ani ZSRR). Ruch ten został zainicjowany na konferencji w Bandungu (Indonezja) w 1955 r.

6. Układy i porozumienia arabsko – izraelskie 1978 – 1979

- **17.09.1978 r. – układy w Camp David** (USA) między Egiptem (Anwar Sadat) a Izraelem (Menachem Begin):
    - (1) Izrael zobowiązał się wycofać swoje wojska z Płw. Synaj w ciągu trzech lat. Ostateczny pokój miały być podpisany w trzy miesiące po rozpoczęciu ewakuacji wojsk izraelskich.
    - (2) ogłoszono plan pokojowy dla Bliskiego Wschodu. zapowiedziano:
      - utworzenie samorządu palestyńskiego na terytoriach okupowanych przez Izrael (Zachodni Brzeg Jordanu, strefa Gazy), z których zostałyby wycofane wojska izraelskie
      - miały się rozpocząć rozmowy pokojowe między Egiptem, Izraelem, OWP i Jordanią
      - nie rozstrzygnięto podziału Jerozolimy
  - **26.03.1979 – Waszyngton – egipsko – izraelski układ pokojowy**
    - ostateczne wycofanie wojsk izraelskich z Płw. Synaj
    - ustalono liczbę żołnierzy egipskich i izraelskich, którzy mogą stacjonować na terenach strategicznie ważnych (Kanał Sueski, granica Izraela i Egiptu)
    - nawiązanie stosunków dyplomatycznych między obu państwami
    - negocjacje w sprawie terenów okupowanych miały się rozpocząć w ciągu roku od chwili podpisania pokoju
    - nad wypełnianiem postanowień miały czuwać oddziały ONZ
- Skutki: kraje arabskie wykluczyły Egipt z OPEC (Organizacja Państw Eksporterów Ropy Naftowej) i nie uznały powyższego układu

7. Wydarzenia lat 80-ych i 90-ych